

Vergadering: 11 december 2007

Agendanummer: 7

Status: hamerstuk

Behandelend ambtenaar Tinka Wuite, 0595-447714

E-mail: gemeente@winsum.nl (t.a.v. Tinka Wuite)

Aan de gemeenteraad,

Onderwerp:

Aanwijzing voormalig synagogegebouwtje als gemeentelijk monument.

Voorgestelde besluit:

Het voormalige synagogegebouwtje gevestigd aan de Schoolstraat 24 te Winsum aan te wijzen als gemeentelijk monument

De voorgeschiedenis

Het N.A. de Vriesgebouwtje, of misschien wel beter bekend, het voormalige synagogegebouwtje in Winsum, verkeert al geruime tijd in een zeer slechte staat van onderhoud. Reeds in 2005 hebben er gesprekken plaatsgevonden om het gebouwtje, nu nog in beheer bij de Stichting N.A. de Vries, over te dragen aan de Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK). Echter, de statuten van de SOGK, geven aan dat zij zich alleen maar mogen ontfemen over Rijks- en/of gemeentelijke monumenten. Het synagogegebouwtje is noch rijks- noch gemeentelijk monument. Hoewel het gebouwtje destijds wel meegenomen is bij het zogenaamde monumenten inventarisatieproject, is het niet gekomen tot een monumentale aanwijzing. Het vorengenoemde geeft wel aan dat het gebouwtje als een waardevol object binnen onze gemeente gezien kan worden. Daarnaast is het gebouw van grote emotionele betekenis. Op 4 mei 1993 is het gebouw namelijk tot "Joods Monument" bestempeld.

Zoals eerder al genoemd had de SOGK dus al in 2005 het voornemen om het gebouwtje over te nemen en de restauratie ervan (restauratiekosten destijds geraamd op ongeveer € 200.000,--) als project in te dienen bij het Cultuurfonds voor Monumenten Groningen.

Dit Cultuurfonds is een provinciaal fonds dat voor restauratieprojecten laagrentende leningen verstrekt aan eigenaren van gemeentelijke monumenten en/of panden gelegen binnen een beschermd stads- en dorpsgezicht. Als voorbeeld van een succesvol ingediend project in het kader van het Cultuurfonds kan de schuur bij café Hammingh genoemd worden. Dit beeldbepalende object wordt nu eindelijk gerestaureerd.

De SOGK heeft tenslotte als aanvullende voorwaarde ook nog aangegeven dat er gekeken moest worden naar mogelijkheden om passende functies in het gebouwtje onder te brengen die ook nog geld kunnen genereren. Op die manier kan namelijk ook naar de toekomst toe het onderhoud van het gebouwtje op peil gehouden worden. Het toenmalige college heeft uiteindelijk richting SOGK een verklaring afgegeven dat men het gebouwtje beschouwt als ware het een gemeentelijk monument.

Recente ontwikkelingen

Vervolgens is het een tijdje stil geweest rondom het synagogegebouwtje. De Stichting Behoud Synagoge, had aanvankelijk wat moeite met het onderbrengen van mogelijke andere functies in het gebouwtje. Totdat de Stichting Kinderboek Cultuurbezit, nu nog gevestigd in het VVV-gebouw te Winsum, aangaf op zoek te zijn naar een nieuwe locatie. In 2006 was de Obergumerkerk als mogelijke nieuwe locatie in beeld. Bij de plaatselijke commissie Obergumerkerk was echter geen steun voor de plannen van de Stichting Kinderboek Cultuurbezit. Dit had te maken met het multifunctionele karakter van de Obergumerkerk dat behouden zou moeten blijven. Concreet betekende dit voor de Stichting Kinderboek dat zij niet al hun activiteiten in de kerk zouden kunnen onderbrengen en onderdelen zouden moeten loskoppelen. In dit geval betekent dit het loskoppelen van de kantoorfunctie van de museumfunctie waarbij de kantoorfunctie dan ondergebracht zou kunnen worden in het synagogegebouwtje en de museumfunctie in de Obergumerkerk.

De Stichting Behoud Synagoge, die aanvankelijk toch wat sceptisch stond tegenover het onderbrengen van andere functies in het gebouwtje, heeft inmiddels aangegeven goed uit de voeten te kunnen met een multifunctioneel gebruik waarin ook, onder voorwaarden, het kinderboekenmuseum zou kunnen vallen. Deze voorwaarden zijn:

- de restauratie moet uitgevoerd worden zoals het nu gepland is (inmiddels zijn sloop- en bouwvergunning verleend);
- de buurtfunctie moet in een “stemmige” omgeving kunnen plaatsvinden;
- de kantoorfunctie van de Stichting Kinderboek Cultuurbezit zou een plek op de te herstellen “vrouwengalerij” kunnen krijgen.

Erfgoedplan gemeente Winsum

De bovengenoemde ontwikkelingen ten aanzien van de Obergumerkerk en de synagoge kunnen in algemene zin als positieve ontwikkelingen ten aanzien van ons cultureel erfgoed worden gezien. Door het onderbrengen van andere functies kan

een gebouw weer een nieuwe impuls krijgen en voor de toekomst behouden blijven. De aandacht voor ons cultureel erfgoed is in 2005 door de toenmalige gemeenteraad reeds naar vorengebracht door te pleiten voor het opstellen van een erfgoedplan. In 2006 heeft het college deze wens omgezet in een concrete actie en is begonnen met het opstellen van een erfgoedplan voor onze gemeente. Gedurende het erfgoedplanproces is een speciaal daarvoor opgerichte erfgoedcommissie in het leven geroepen die nauw betrokken is bij de totstandkoming van het uiteindelijke erfgoedplan. Het erfgoedplan zal een kaderstellend en integraal document worden waarbij cultuurhistorie centraal staat. Tevens zal bij de nota een concreet uitvoeringsprogramma worden opgesteld. Niet geheel uit te sluiten valt dat het opstellen van een gemeentelijke monumentenlijst, als mogelijke aanbeveling en uit te voeren project uit het erfgoedplan, wordt aangedragen. In die zin komt het misschien dan ook een beetje vreemd voor dat er, nog voordat het erfgoedplan gereed is, een gemeentelijk monument binnen onze gemeente wordt aangewezen. Maar om daadwerkelijk stappen te kunnen zetten in het restauratieproces van het synagogegebouwtje is de gemeentelijke aanwijzing daarbij een absolute voorwaarde. Alleen dan wil de SOGK het gebouwtje overnemen en kan er mogelijk een beroep op het Cultuurfonds gedaan worden. Daarom hebben wij Libau opdracht gegeven om een zogenaamd waardestellend advies over het gebouwtje uit te brengen. Overigens wordt het voornemen voor de gemeentelijke aanwijzing door de erfgoedcommissie van harte onderschreven.

Waardestellend advies van Libau t.a.v. Schoolstraat 24 te Winsum

Het advies zoals dat door Libau is uitgebracht treft u bij de stukken aan, ik verwijs u voor een gedetailleerde uitleg dan ook graag naar dit advies. In algemene zin kan gesteld worden dat de hoofdvorm van het gebouw, ondanks de ingrijpende verbouwing van destijds nog voldoende herkenbaar bewaard is gebleven. Ook zijn er zowel interieur als exterieur nog diverse waardevolle details in authentieke staat bewaard gebleven. De Monumentencommissie is derhalve van mening dat er voldoende monumentale waarde aanwezig is om de voorgenomen gemeentelijke aanwijzing van deze dorpsynagoge te rechtvaardigen.

Voorstel

Alles overwegend stellen wij u voor om de voormalige synagoge aan de Schoolstraat 24 te Winsum aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Bijlagen:

- Waardstellend advies van Libau
- Foto's van het object Schoolstraat 24 te Winsum

Burgemeester en wethouders van Winsum,
mw. mr. Y.P. van Maastricht, burgemeester
drs. R.J. Bolt, secretaris a.i.

Bijlagen: 1

Agendanummer: 7
Vergadering: 11 december 2007

De raad van de gemeente Winsum;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders;

gelet op het bepaalde in de gemeentelijke monumentenverordening :

b e s l u i t :

het object, Schoolstraat 24 te Winsum (voormalige synagoge) aan te wijzen als gemeentelijke monument.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Winsum in zijn openbare vergadering van 11 december 2007

De raad voornoemd,

voorzitter,

plv. griffier,